

De maatschappelijke waarde van topsport is onvoldoende aantoonbaar

Kennis- en innovatiescan WP4

Samenvatting

Lisanne Balk
Sanne Veldman

Samenvatting WP4

De maatschappelijke waarde van topsport is onvoldoende aantoonbaar

Het wicked problem

ZonMw beschrijft het wicked problem over topsport als 'de maatschappelijke waarde van topsport is onvoldoende aantoonbaar'. Op basis van gesprekken met experts en bijeenkomsten van de crew is het wicked problem verschoven van de vraag hoe we maatschappelijke waarde van topsport kunnen aantonen (en investeringen kunnen legitimeren) naar hoe we de maatschappelijke waarde van topsport zo groot mogelijk kunnen maken. Deze kennis en innovatiescan geeft inzicht in de bestaande kennis en de kennishiaten rondom de maatschappelijke waarde van topsport.

Maatschappelijke waarde vs maatschappelijke waarden

Een eenduidige definitie van de term maatschappelijke waarde van topsport ontbreekt. Maatschappelijke waarde is te beschouwen als een overkoepelende term voor verschillende maatschappelijke waarden van topsport. We gaan daarbij uit van de ontplooiingswaarde, inspiratiewaarde, belevingswaarde, verbindende waarde, economische waarde en sociaal-culturele waarde. Deze waarden kunnen zowel positief als negatief zijn, verschillen per doelgroep (bijvoorbeeld sporter, coach, fan of evenementenorganisator) en hangen af van

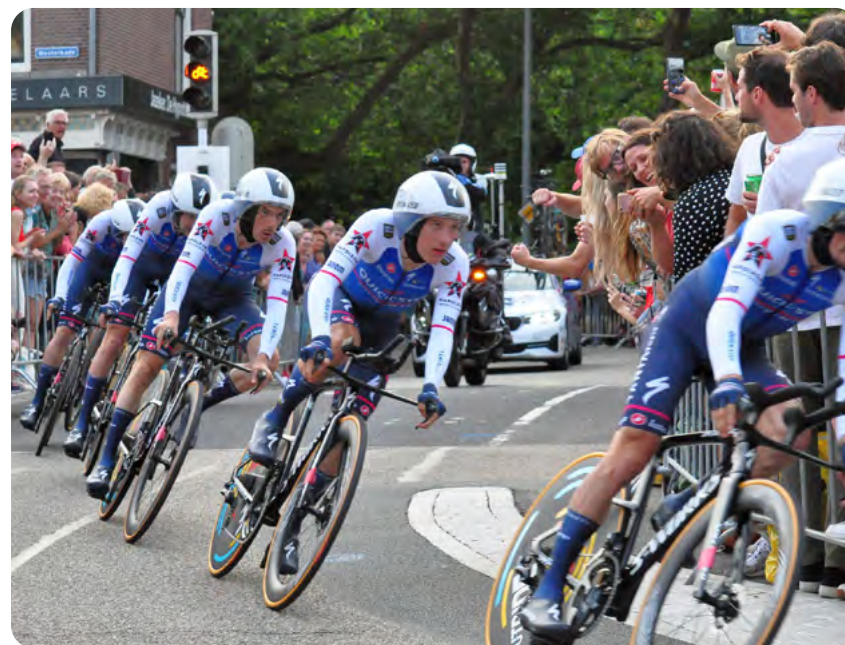
het perspectief. De mogelijke (of potentiële) waarde kan worden gezien op macro- (maatschappij), meso- (organisatie) of microniveau (individu).

Maatschappelijke waarden

De ontplooiingswaarde gaat over de ontwikkeling die topsporters doormaken op sportief, maatschappelijk (bijvoorbeeld school en werk) en persoonlijk gebied - persoonlijke ontwikkeling, identiteit en relaties. Sommige onderzoeken laten zien dat topsport en studieprestaties elkaar kunnen versterken door een overlap in benodigde vaardigheden voor beide carrières. Er is echter nog veel onbekend over de effecten van het combineren van topsport met onderwijs of een andere maatschappelijke carrière onder Nederlandse topsporters.

De inspiratiewaarde gaat over hoe en in welke mate topsport de maatschappij inspireert tot bepaald gedrag, zoals zelf bewegen en sporten. De invloed van topsport op het beweeg- en/of sportgedrag van mensen (het 'trickle-down'-effect) blijkt echter kleiner te zijn dan vaak wordt verondersteld. Er is nog weinig bekend over waarom dit effect niet optreedt en onder welke omstandigheden dit wellicht wel het geval is. Bij de belevingswaarde gaat het om het beleven van topsport en de entertainmentwaarde ervan. Topsport kan leiden tot plezierige

opwinding of functioneren als uitlaatklep. Gevoelens die met het volgen van sport gepaard gaan kunnen uiteenlopen van voldoening, passie en blijdschap tot teleurstelling, frustratie en boosheid. Media spelen een grote rol in het volgedrag en daarmee in de belevingswaarde.

Kansrijke richtingen

Uit de gesprekken met experts en het literatuuronderzoek zijn verschillende thema's en kansrijke oplossingsrichtingen naar voren gekomen die kunnen bijdragen aan het vergroten van de maatschappelijke waarde van topsport. Om de positieve aspecten van maatschappelijke waarde te vergroten en de negatieve te verkleinen is volgens experts een cultuurverandering nodig. Een verschuiving van de focus op prestatie (en top-10-ambitie) naar het meer centraal stellen van de sporter en de maatschappij. Er dient een balans te zijn tussen enerzijds excelleren en anderzijds verantwoord topsport bedrijven. Het centraal stellen van de sporter gaat om het welzijn van de sporter (sociaal veilig sportklimaat, duale carrière) en om het vertellen van het 'verhaal' achter de sporter.

De financiële organisatie van de topsport is een mogelijke factor die de prestatiecultuur in stand houdt. Transparantie over schaduwzijden en aandacht voor de huidige organisatie van financiële ondersteuning - en daarmee de financiële afhankelijkheid van prestaties - zijn belangrijk bij de aanpak hiervan.

Het bereik van de topsport speelt een belangrijke rol bij de ambitie om de maatschappelijke waarde van topsport te vergroten. Om in te zetten op de verschillende maatschappelijke waarden is het nodig om het publiek te bereiken. Zowel de publieke omroep als de commerciële en sociale media hebben een groot bereik.

De verbindende waarde van topsport gaat over de sociaal bindende potentie waarbij mensen zich identificeren met sporthelden en sportteams en/of deze als rolmodel(len) zien. Een belangrijk onderdeel van de verbindende waarde van topsport is trots en zoets als 'het oranjegevoel'. De positieve effecten hiervan worden echter vaak overschat en nationale trots is veelal tijdelijk aanwezig.

De economische waarde van topsport gaat over de bijdrage die sport levert aan de economie, zoals inkomsten uit sponsoring en mediarechten, maar ook merchandise, ticketverkoop en de lokale economie. De totale inkomsten van de Nederlandse topsport bedroegen in 2019 bijna 700 miljoen euro. De economische waarde bevat meer dan alleen deze directe inkomsten, maar een totaaloverzicht van de economische waarde van de Nederlandse topsport ontbreekt.

De sociaal-culturele waarde van topsport gaat over de waarde voor cultuur en sociale waarden en normen. Hieronder valt onder andere integriteit in de sport, het sportklimaat en inclusie. De waarde hangt af van het perspectief (waarde voor de sporter kan bijvoorbeeld verschillen van die voor de fans). Gebeurtenissen en incidenten rondom integriteit (zoals dopinggebruik), het sportklimaat (zoals sociale veiligheid) en inclusie (zoals discriminatie) kunnen de sociale waarde van sport positief dan wel negatief beïnvloeden. Vooral kennis over risicofactoren van grensoverschrijdend gedrag of een (sociaal) onveilig sportklimaat ontbreekt.

Samen hebben zij invloed op de invulling van het aanbod en daarmee op de manier waarop dit bij kan dragen aan de maatschappelijke waarde.

Mulier Instituut

Sportonderzoek voor beleid en samenleving

Herculesplein 269
3584 AA Utrecht

Mei 2023

Deze kennis- en innovatiescan is in opdracht van ZonMw uitgevoerd.